

Куліш Ганна Ігорівна
аспірантка,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-566-5-22>

ФІНАНСИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЯК СТРАТЕГІЧНА ОСНОВА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

Післявоєнне відновлення України вимагає переосмислення архітектури публічних фінансів, орієнтації фінансових потоків на досягнення довгострокових соціально-економічних та екологічних цілей. У цьому контексті фінанси сталого розвитку розглядаються як системоутворюючий механізм, здатний забезпечити інтеграцію економічної ефективності, соціальної інклюзивності та екологічної збалансованості у фінансову політику держави й органів місцевого самоврядування.

Фінанси сталого розвитку спираються на модель “Triple Bottom Line”, що досліджена Дж. Елкінгтоном [1], відповідно до якої оцінка фінансових рішень має базуватись на трьох ключових важелях – profit, people, planet. У післявоєнних умовах України ця модель потребує адаптації до умов відбудови: економічна складова має зосереджуватись на модернізації промисловості та розвитку локальних економік, соціальна – на відновленні людського потенціалу, а екологічна – на принципах «зеленого відновлення» та кліматичної нейтральності. Практичне втілення цієї моделі можливе лише за умови узгодження фінансових стратегій громад із державними та міжнародними пріоритетами сталого розвитку, зокрема Цілями сталого розвитку ООН (Agenda 2030) та Європейським зеленим курсом.

З позиції міжнародного підходу, фінанси сталого розвитку визначаються як «інституційно врегульована система мобілізації, розподілу та контролю ресурсів, спрямованих на реалізацію Цілей сталого розвитку» [2]. Дж. Сакс [3] наголошує, що фінанси сталого

розвитку є «інфраструктурою довіри» між державою, бізнесом і суспільством. Цей підхід резонує з українськими реаліями, де довіра до фінансових інститутів і органів влади часто є критично низькою. Створення прозорої, результативно-орієнтованої фінансової системи може стати чинником відновлення суспільної довіри та підвищення легітимності державної політики відбудови. В українському контексті фінанси сталого розвитку мають подвійний вимір – макрорівневий, пов'язаний із державними програмами відновлення, та мезорівневий, що охоплює фінанси територіальних громад. Дослідження О. Кириленка, Н. Гавкалової [4] та І. Височиної [5] свідчать, що фінансова спроможність громад є визначальним чинником економічної стійкості регіонів. Водночас аналітичні звіти OECD [6] і World Bank [7] вказують на необхідність глибшої інтеграції принципів сталого розвитку у механізми місцевого фінансування.

З огляду на це, доцільно виокремити п'ять ключових напрямів формування фінансів сталого розвитку для повоєнного відновлення територій.

1. Інституційна інтеграція сталих фінансів у систему місцевого самоврядування.

Першочерговим завданням є гармонізація стратегічних документів громад із Цілями сталого розвитку ООН (Agenda 2030), Європейським зеленим курсом та Стратегією регіонального розвитку України 2021–2027. Розробка локальних фінансових стратегій має супроводжуватися впровадженням системи індикаторів сталості, що відображатимуть прогрес у досягненні економічних, соціальних та екологічних цілей.

2. Розвиток інноваційних фінансових інструментів.

Зелені, соціальні та імпаکت-облігації є одним із найперспективніших інструментів фінансування проєктів відбудови, зокрема у сфері енергетики, транспорту, водопостачання та соціальної інфраструктури. Аналітичні матеріали UNDP [2] та дослідження Milewska A. [8] свідчать, що випуск муніципальних зелених облігацій може суттєво підвищити інвестиційну привабливість місцевих проєктів, за умови дотримання стандартів прозорості та екологічної сертифікації. Публічно-приватне

партнерство повинно стати інструментом довгострокового залучення капіталу для відновлення критичної інфраструктури.

3. Зміцнення фіскальної стійкості та фінансової автономії громад.

Воєнні події призвели до зменшення податкової бази та зростання соціальних витрат, що зумовило дефіцит місцевих бюджетів. Відповідно до оцінок Височиної І., Бабенка В. [5], рівень фінансової стійкості муніципалітетів істотно знизився у 2022–2023 рр., що потребує нових підходів до міжбюджетного вирівнювання та розширення можливостей муніципальних запозичень. Реформування системи трансфертів має базуватись на принципах ефективності, підзвітності та стимулювання розвитку власних доходів.

4. Цифровізація управління фінансами сталого розвитку.

Розвиток цифрових фінансових платформ, систем електронного бюджетування та відкритих даних формує основу для прозорості, громадського контролю і підвищення довіри інвесторів. Як зазначає Гапонюк М. А. [8], цифровізація фінансових процесів у громадах є ключовою умовою запобігання корупційним ризикам та підвищення ефективності управління ресурсами.

5. Інтеграція міжнародного фінансування та партнерств.

Післявоєнна реконструкція потребує мобілізації зовнішніх ресурсів – грантів, кредитів і технічної допомоги. Спільні оцінки Світового банку, Європейської комісії та ООН [7] визначають загальні потреби у відновленні понад 486 млрд дол. США, що вимагає використання інноваційних фінансових підходів: фондів механізмів співфінансування, ESG-інвестицій, кліматичних фондів та міжнародних гарантій. Ефективне залучення цих коштів можливе лише за умови прозорості звітності, уніфікованої системи оцінки ефективності та узгодження з національними пріоритетами сталого розвитку.

Таким чином, фінанси сталого розвитку мають розглядатися не як окремий інструмент, а як комплексна фінансова екосистема, що поєднує бюджетні ресурси, ринкові капітали та міжнародну допомогу, координовані через принципи довгострокової стійкості та публічної підзвітності. Їх формування є передумовою не лише

економічного відновлення, а й трансформації системи місцевого управління відповідно до європейських стандартів доброго врядування та фінансової прозорості.

Список використаної літератури:

1. Elkington J. *Cannibals with Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Oxford: Capstone. 1998.
2. UNDP. *Supporting Green Bond Development for Ukraine*. Kyiv: UNDP Ukraine. 2022.
3. Sachs J. D. *The Age of Sustainable Development*. New York: Columbia University Press. 2015.
4. Кириленко О. П., Гавкалова Н. Л. *Фінансова спроможність територіальних громад в умовах децентралізації*. Харків: ВНТУ. 2021.
5. Vysochyn A., Molotok I., Babenko V., Merezhko V., Holynska O., Rud I. *Impact of Municipal Financial Resilience on Sustainable Economic Development: Case of Ukraine*. *Review of Economics and Finance*. 2022. Vol. 20. P. 662–668.
6. OECD. *Rebuilding Ukraine by Reinforcing Regional and Municipal Governance*. Paris: OECD Publishing. 2022.
7. World Bank, European Commission, UN (2024). *Ukraine Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA 3)*. 2024.
8. Milewska A. *Green Bonds as an Opportunity to Rationalise Local-Government Finances*. *Economic and Regional Studies*. 2022. Vol. 15 (3). P 323–335.
9. Гапонюк М. А. *Цифровізація муніципальних фінансів як інструмент прозорості управління ресурсами*. *Фінанси України*, 2024, no. 2.